

ETOLOGIA DE XIMPANZÉS EN CAPTIVITAT

Arantxa Vallespí Garrido

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Tutora: Eulàlia Subirà de Galdacano

INTRODUCCIÓ

L'etologia és la ciència que aplica el mètode científic a l'estudi del comportament animal. Es realitza des d'un punt de vista biològic, tenint en compte les seves causes internes i externes, com s'ha desenvolupat en el transcurs de la vida de l'individu, quina finalitat té i com ha arribat a ser el que és en el marc de la història evolutiva de l'espècie. Presenta dos mètodes principals d'estudi: l'observació sistemàtica i l'experimentació. La gran diferència radica en la provocació intencionada o no dels fenòmens conductuals que volem estudiar. L'estudi del comportament dels primats no humans aporta models per a entendre l'origen i el desenvolupament de la conducta humana: arrels de l'hominització, la cultura i la societat humana. La *Fundació Mona* és un dels centres que aplica aquests conceptes a l'estudi de ximpanzés rescatats d'ambients inestables, particulars o inclús circs. Amb les menors perturbacions humanes possibles pretén integrar i aconseguir una normalització del comportament d'aquests simis.

Pan troglodytes: COGNICIÓ I CULTURA

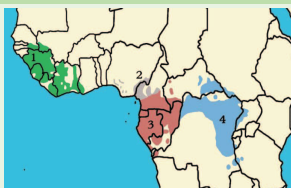
Pan troglodytes (Blumenbach, 1799), quatre subespècies:

1. *Pan troglodytes verus* (Schwarz, 1934).
2. *Pan troglodytes troglodytes* (Blumenbach, 1799).
3. *Pan troglodytes ellioti* (Gray, 1862).
4. *Pan troglodytes schweinfurthii* (Giglioli, 1872).

Els ximpanzés formen grups multi mascle - multi femella del tipus fissió - fusió.

Els ximpanzés són **animals intel·ligents**, capaços de generar conductes noves per adaptar-se a situacions de l'entorn per a les quals no existien conductes filogenèticament preestablertes. Jane Goodall a la dècada de 1960 va ser la primera que va observar als ximpanzés utilitzant diferents elements del seu entorn com a eines.

Cada comunitat de ximpanzés, generació rere generació, s'estableixen unes conductes pròpies que es diferencien significativament de les conductes emprades per altres comunitats. La capacitat de transmissió de conductes mitjançant aprenentatge i no a través dels gens és el que anomenem **cultura**.

MÈTODES D'ENREGISTRAMENT

En l'observació sistemàtica primerament s'han de definir les unitats de conducta, que es presenten en sèries al llarg de la vida de l'individu com a seqüències conductuals. Poden ser:

Moleculars

Molars

De cada conducta enregistrada ens interessa la durada o la freqüència en que es produeix, juntament amb l'alternança de conductes que prèviament haurem definit de manera que s'elabora un **etograma**, un catàleg conductual. L'etograma pot ser global, parcial o especial.

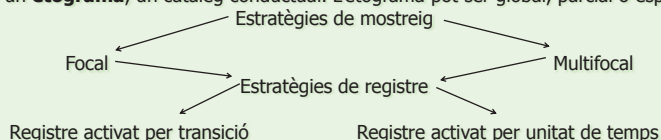

Foto 1

CONDUCTA SOCIAL

El comportament social està determinat per dos tipus de conducta:

- **Agonístiques**, són el conjunt de conductes específiques en situacions de conflicte i el resultat de la competició per uns recursos limitats. Poden ser conductes d'amenaça i d'atac (agonisme) o conductes de submissió, fugida o apaivagament (anagonisme).

Amenaça → **Agressió** → **Pacificació**

- **Afiliatives**, són interaccions de cooperació i reciprocitat entre dos o més individus per mantindre o establir vincles, o posar fi a tensions. Un dels exemples més clars és el **Grooming** (foto 1) que és una funció higiènica on es desenvolupen lligams comunitaris, s'enforteixen aliances, es busquen simpaties i s'intercanvien favors.

Jerarquia: el rang social d'un individu és el grau de dominància que expressa aquests sobre els altres. La jerarquia es mesura en funció de les relacions dominància - submissió.

Els ximpanzés en **captivitat** mostren comportaments anormals que es consideren indicis de salut mental alterada. Es creen entorns aprovisionats d'enriquiments destinats a reduir aquests comportaments anormals i a fomentar les capacitats cognitives i socials dels ximpanzés (foto 2).

CONCLUSIÓ

Pan troglodytes → *Endangered A4cd* (172,700 - 299,700 individus).

Amenaces:

- Destrucció i degradació de l'hàbitat (tala i crema de selves per crear zones de conreu i mineria en busca de petroli i gas).
- Caça furtiva (per menjar, pel comerç d'animals de companyia, amb fins mèdics o per trampes de protecció de cultius).
- Malalties.

De manera que cal reduir l'empremta humana sobre els seus hàbits, millorar-ne les condicions i rescatar els que no puguin ser reintroduïts.

La *Fundació Mona* ha rescatat una quinzena de ximpanzés.

Foto 2

Crèdit de les fotos: Miquel Llorente - Fundació Mona

Bibliografia:
Meguerditchian A, Vauclair J, Hopkins WD. (2010). *Captive chimpanzees use their right hand to communicate with each other: implications for the origin of the cerebral substrate for language*. Cortex, 46(1):40-8.
Preuschoft, S. Wang, X. Aureli, F. & Frans B. M. De Waal (2002). Reconciliation in Captive Chimpanzees: A Reevaluation with Controlled Methods. International Journal of Primatology, Vol. 23, No. 1.
Nakamura M. (2003). *Gatherings of social grooming among wild chimpanzees: implications for evolution of sociality*. Journal of Human Evolution, 44 59-71.
Frans B. M. de Waal (1997). The Chimpanzee's Service Economy: Food for Grooming. Evolution and Human Behavior, 18: 375-386.
Boyd, R. & Silk, J.B. (2001). Ecología de los primates. In: *Cómo evolucionaron los humanos*. Ariel Ciencia, Barcelona.

FUNDACIÓ

MONA

Centre de Recuperació de Primats